

Konkurencyjność polskiego systemu podatkowego w świetle wybranych stawek podatkowych

Wstęp

Polska po upadku gospodarki centralnie sterowanej musiała podjąć wyzwanie by od podstaw zbudować ład gospodarczy. Wiele obszarów gospodarki musiało zostać zreformowanych, a polityka państwa znacząco musiała się przeobrazić. Decydujące zmiany zaszły również w systemie podatkowym, który to musiał być przystosowany do nowych realiów. Od 1989 r. system fiskalny wielokrotnie był zmieniany, by realizować przede wszystkim funkcje fiskalne oraz funkcje społeczne związane z redystrybucją uzyskanych dochodów podatkowych.

W dobie globalizacji w większości krajów o gospodarce rynkowej zaznacza się zjawisko konkurencji podatkowej, które związane jest m.in. z obniżaniem stawek podatkowych, by osiągnąć określone cele gospodarcze. Swoboda przepływu kapitału w ramach UE sprzyja mobilności kapitału. Spadek kosztów transakcyjnych, jak również liberalizacja przepływu kapitału powoduje, że nie ma barier w inwestowaniu. Inwestorzy poszukują dogodnych warunków do podjęcia zyskownego lokowania kapitału.

Celem niniejszego artykułu¹ jest ocena polskiego systemu podatkowego pod kątem jego konkurencyjności wobec innych systemów podatkowych w Europie w świetle stawek podatkowych PIT, CIT i VAT.. Konkurencyjność polskiego systemu podatkowego zostanie zweryfikowana poprzez analizę stawek podatkowych w stosowanych w państwach Unii Europejskiej.

1. Pojęcie konkurencyjności podatkowej

Różnorodność systemów podatkowych sąsiadujących ze sobą państw np. UE rodzi konkurencję podatkową, która to jest różnie postrzegana, jednakże jest ona zjawiskiem pozytywnym, ponieważ wymusza

---

* Dr, Wyższa Szkoła Handlowa im. B. Markowskiego w Kielcach, lukasz.furman@wsh-kielce.edu.pl, ul. Peryferyjna 15, 25-562 Kielce

¹ Artykuł został dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

zwiększenie efektywności oraz przedstawienie lepszych i skuteczniejszych rozwiązań podatkowych.

W literaturze przedmiotu wskazuje się, że konkurencja podatkowa odnosi się do rywalizacji pomiędzy poszczególnymi obszarami o mobilne czynniki produkcji (obniżka stóp procentowych). Z drugiej strony ma również wymiar konkurencji instytucjonalnej, co wiąże się z jakością instytucji fiskalnych w czasie występujących w danym państwie. Znany ekonomista Milton Friedman twierdził, że: „Konkurencja pomiędzy rządami krajowymi w dostarczaniu dóbr publicznych i w podatkach przez nich narzucanych jest w każdym calu równie produktywna jak konkurencja pomiędzy jednostkami czy firmami w dostarczaniu dóbr i usług na sprzedaż po cenach przez nich wyznaczonych”. [Mitchell, 2004, s.20]

W literaturze ekonomicznej prezentowane jest stanowisko Douglasa North'a, amerykańskiego ekonomisty, który uważa że konkurencja podatkowa to część historycznej ścieżki zmian instytucjonalnych, pisanych i niepisanych, które ciągle ewoluują. Systemy ekonomiczne w ramach, których występuje polityka podatkowa, zmieniają ją i kreują. [North, 2006, s. 70]

Kolejny w ekonomistów Charles Tiebout mówi o doskonałej konkurencji podatkowej. Z jego teorii wynika, że jest ona mechanizmem sprzyjającym rozwojowi gospodarki. [Tiebout, 1956, s. 416-424]

Kraje, które chcą przyciągać inwestorów, są zainteresowane tym, by stawki podatkowe były jak najniższe. Jednak porównywanie samych stawek podatkowych niewiele mówi o fakcie jak w rzeczywistości wyglądają obciążenia podatkowe w poszczególnych państwach.

Po pierwsze należy wskazać, że sama stawka odgrywa drugoplanową rolę, ponieważ najważniejszy wydaje się być sposób opodatkowania. W praktyce oznacza to katalog wydatków, które nie są uznawane za koszty uzyskania przychodu. Wśród inwestorów zwraca się uwagę na system w jakim się płaci podatek. Chodzi przede wszystkim o jego elementy tj. o wysokość obciążeń, możliwość rozłożenia płatności w czasie. Do tego dochodzi otoczenie związane z kosztami administracyjnymi np. obsługa wyliczenia i płacenia podatku, księgowość itd. Jeżeli spojrzymy wówczas na wysokość realnego podatku to okaże się, że jest on o kilka punktów wyższy niż oficjalna stawka. Wówczas stawka nominalna jest o wiele mniejsza od efektywnej. [Buś-Bidas A., cz.II 2010, s. 53-66]

Po drugie stawka podatku odzwierciedla zainteresowanie państw inwestorami zagranicznymi. Polska gospodarka swój system podatkowy powinna porównywać się do krajów, z którymi konkuruje w przyciąganiu inwestycji czyli np. Węgier, Słowacji, Czech nawet Ukrainy, Rumunii i Bułgarii. Kraje, które chcą przyciągać inwestorów, są zainteresowane tym, by stawki CIT były jak najniższe. Zjawisko konkurencji podatkowej będzie narastać, a wszelkie próby powstrzymania go są z gruntu nierealne. Każdy kraj będzie chciał być coraz bardziej atrakcyjny, a obniżenie stawki podatkowej jest jednym z elementów podnoszenia tej atrakcyjności.

Unia Europejska monitoruje opodatkowanie przedsiębiorstw, ponieważ ulgi podatkowe stosowane w danym kraju mogą przyciągać firmy działające w innych krajach. Dlatego też państwa członkowskie są zobowiązane do przestrzegania kodeksu postępowania w tym zakresie. [Oręziak, 2007, s. 99]

Jeśli chodzi o podatki bezpośrednie (PIT, CIT) i pośrednie (VAT, akcyza) to wymagają one pewnej interwencji ze strony UE, ponieważ mają one zasadnicze znaczenie dla właściwego funkcjonowania jednolitego rynku oraz uczciwej konkurencji w całej UE. Dla celów handlu wewnątrzspółnotowego ustalono wspólne zasady dotyczące podatku VAT. Nie ma górnej granicy stawki VAT. Zatem odpowiednie struktury unijne dbają również o niezaburzoną konkurencję podatkową.

2. Konkurencyjność podatkowa Polski w zakresie wybranych podatków pośrednich i bezpośrednich

Według raportu o przyjazności systemu podatkowego przygotowanego przez Bank Światowy polski system podatkowy jest nieprzychylny przedsiębiorcom. Z raport wynika, że Polska zajmuje 121 miejsce na 183 kraje w rankingu. Osiągnięty wynik wskazuje, że nie jest to zadowalające miejsce, ponieważ znajduje się poza połową najlepszych państw o przychylnym systemie fiskalnych dla przedsiębiorców i innych podmiotów. Niekorzystnym układem jaki prezentuje raport jest wyprzedzenie w rankingu Polski przez takie kraje jak: Estonia, Litwa, Rosja czy Węgry, z nimi bowiem często rywalizujemy o bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Ocena przez Bank Światowy polskiego systemu podatkowego w taki sposób rzuca światło dla inwestora jeśli chodzi o przyszłe warunki gospodarowania i prowadzenia działalności. [Buś-Bidas A., cz.I 2010, s.18-28]

Z kolei początek listy otwierają takie kraje jak Irlandia czy Wielka Brytania. Systemy podatkowe tych państw w ostatnich latach były modyfikowane pod względem ułatwień dla przedsiębiorców, co w Polsce było tendencją odwrotną. [www.egospodarka.pl, dostęp 20.06.2012]

W ramach niniejszego podrozdziału zaprezentowano w wybranych krajach europejskich porównanie stawek podatkowych z następujących podatków:

- PIT (z ang. Personal Income Tax) to podatek od dochodów osobistych, bezpośredni, od osób fizycznych
- CIT (z ang. Corporate Income Tax) to podatek dochodowy, bezpośredni, od osób prawnych - spółek i przedsiębiorstw
- VAT (z ang. Value Added Tax) to podatek od towarów i usług.

W tablicach od 1 do 2 zaprezentowano stawki podatkowe obowiązujące w podatkach pośrednich i bezpośrednich w 2012 roku w państwach europejskich

Tablica 1. Stawki VAT w krajach europejskich

Państwo	Stawka podstawowa w %	Stawka obniżona w %
Cypr	15	10
Luksemburg	15	9
Hiszpania	18	12
Malta	18	5/18
Holandia	19	5
Niemcy	19	5
Francja	19,6	5,5
Austria	20	6
Bułgaria	20	7
Czechy	20	7
Estonia	20	8
Słowacja	20	5/8
Słowenia	20	8,5
Wielka Brytania	20	6,5/13
Włochy	20	5/9
Belgia	21	10
Irlandia	21	10
Litwa	21	10
Łotwa	22	13,5
Grecja	23	brak
Finlandia	23	6/13

Polska	23	5/8
Portugalia	23	5/9
Rumunia	24	6/12
Dania	25	6/12
Szwecja	25	6/12
Węgry	25	9/13

Źródło: www.europa.eu, dostęp 20.06.2012 r.

Spośród zaprezentowanych w tabelicy 1 podstawowych stawek podatku od wartości dodanej największa wartość – 25% dotyczy krajów: Dania, Szwecja i Węgry. Z kolei najmniejsza dotyczy Cypru i Luksemburga. Polska plasuje się wśród trzech innych państw, które mają podobną stawkę VAT tj. Grecji, Portugalii, Finlandii.

Dla przedsiębiorcy rozpoczynającego działalność rzeczą drugorzędną jest wysokość podatku od towarów i usług. Na wstępie on zawsze będzie zwracał uwagę na poziom obciążeń w podatku dochodowym. Jeśli chodzi o podatek VAT to zagraniczny przedsiębiorca będzie korzystał ze zwrotów podatku przewidzianego przepisami prawa. Tendencją jest zakładanie przez przedsiębiorców zagranicznych na terenie Polski spółek *joint venture*. Przestanką ich tworzenia są m.in. niższe koszty pracy, aniżeli w innych krajach. Gotowy produkt będący efektem działalności takiego podmiotu zazwyczaj sprzedawany jest na eksport bądź też w ramach dostaw wewnątrzspółnotowych ze stawką 0 %. W wyniku tego przedsiębiorca ma zagwarantowany zwrot podatku VAT z uwagi na wyższy podatek naliczony zapłacony przy towarach i usługach potrzebnych do wytworzenia wyrobu gotowego, aniżeli podatek należny wyliczony przy sprzedaży.

W zestawieniu tabelicy 1 warto zwrócić uwagę na Irlandię, która uważana jest za kraj o wysokim rozwoju gospodarczym, a stawka podstawowa podatku VAT wynosi 21 % - czyli bardziej bliska jest największym stawkom, aniżeli najniższym. Zwykle niskie podatki decydują o powodzeniu gospodarczym, jednakże w tym przypadku wpływ na to miały inne czynniki.

Polska stawka podatku VAT chociaż, nie jest największa wśród państw europejskich to jednak powinna być obniżona, poniżej 20 %. Na pewno poprawiłoby to koniunkturę wśród jednostek gospodarczych jak również ożywiłoby rynki skupione wokół osób fizycznych. Jeśli chodzi o stawki obniżone to Polska z poziomem 5 % i 8 % zajmuje miejsce pośrodku państw europejskich. Nie są one zbyt wygórowane i możliwa

jest konkurencja z innymi krajami z Europy – szczególnie z tymi z najbliższego otoczenia.

Tablica 2. Stawki podatku PIT w krajach europejskich

PAŃSTWO	Stawka PIT
Austria	23 % , 33,5 %
Belgia	25% , 30% , 40% , 45% , 50%
Bułgaria	10%
Cypr	20% , 25% , 30%
Chorwacja	15% , 25% , 30% , 45%
Czechy	15%
Dania	33 % + (5,5 % lub 6 % lub 15 %)
Estonia	23%
Finlandia	od 16% do 21%
Francja	5,5% , 14% , 30% , 40%
Grecja	od 5% do 40%
Hiszpania	15% , 24% , 28% , 37% , 45%
Holandia	33% , 42% , 52%
Irlandia	20% i 42%
Litwa	27%
Luksemburg	14% , 25% , 31% , 35% , 38%
Łotwa	25%
Malta	15% , 20% , 35%
Niemcy	od 0% do 45%
Polska	18% , 32%
Portugalia	od 10.5% do 42%
Portugalia (wyspy Azory i Madera)	od 8.5% do 41%
Rumunia	16%
Słowacja	19%
Słowenia	od 16% do 41%
Szwecja	od 0% do 56%
Węgry	18 % i 36 %
Wielka Brytania	20 % i 40 %
Włochy	od 23 do 43 %

Źródło: www.europa.eu, dostęp 20.06.2012 r.

Stawki podatkowe podatku dochodowego od osób fizycznych w ostatnich latach uległy spłaszczeniu. [Przychocka I., 2007, s. 15]
Z trzech obowiązujących od 1992 r. stawek podatkowych, obecnie mamy dwie tj. 18 % i 32 % procent i dalej pojawiają się tendencje do dalsze-

go ich obniżania tak, by docelowo powstała jedna stawka liniowa.

Obecna progresja powoduje, że większe dochody podlegają większemu podatkowi, co u osób je osiągających może powodować niechęć wobec konieczności płacenia podatku, aż do zakończenia lub prowadzenia niezarejestrowanej działalności włącznie. Nie jest to więc dobre rozwiązanie. Skuteczniejszym sposobem zdaje się być opodatkowanie według stawki liniowej, która jak pokazuje praktyka u niektórych państw zwiększa wpływy do budżetu aniżeli, gdy wcześniej obowiązywały stawki progresywne. Polska jest silnym konkurentem wobec innych państw europejskich, ponieważ jak pokazuje zestawienie w tablicy 2 istnieją państwa, gdzie system progów podatkowych jest bardzo rozbudowany np. Hiszpania, Belgia. Ważną rzeczą, która nasuwa się przy analizie konkurencyjności podatkowej w świetle podatku dochodowego od osób fizycznych są ulgi. Każdy z systemów podatkowych ma coś w tym zakresie, jednakże jest to zbyt rozbudowany problem, by analizować na łamach niniejszego artykułu.

Tablica 3. Podatek CIT w krajach europejskich

PAŃSTWO	STAWKA w [%]			
	2000	2009	2012	Zmiana w [%] 2000 - 2012
Belgia	40.2	34.0	34.0	-6.2
Bułgaria	32.5	10.0	10.0	-22.5
Czechy	31.0	20.0	19.0	-12.0
Dania	32.0	25.0	25.0	-7.0
Niemcy	51.6	29.8	29.8	-21.8
Estonia	26.0	21.0	21.0	-5.0
Irlandia	24.0	12.5	12.5	-11.5
Grecja	40.0	25.0	25.0	-15.0
Hiszpania	35.0	30.0	30.0	-5.0
Francja	37.8	34.4	33.33	-3.4
Włochy	41.3	31.4	31.4	-9.9
Cypr	29.0	10.0	10.0	-19.0
Łotwa	25.0	15.0	15.0	-10.0
Litwa	24.0	20.0	15.0	-9.0
Luksemburg	37.5	28.6	28.6	-8.9
Węgry	19.6	21.3	10.0	-9.6
Malta	35.0	35.0	35.0	-
Holandia	35.0	25.5	25.5	-9.5
Austria	34.0	25.0	25.0	-9.0
Polska	30.0	19.0	19.0	-11.0

Portugalia	35.2	26.5	26.5	-8.7
Rumunia	25.0	16.0	16.0	-9.0
Słowenia	25.0	21.0	20.0	-5.0
Słowacja	29.0	19.0	19.0	-10.0
Finlandia	29.0	26.0	26.0	-3.0
Szwecja	28.0	26.3	26.3	-1.7
Wielka Brytania	30.0	28.0	28.0	-2.0
Norwegia	28.0	28.0	28.0	-
Islandia	30.0	15.0	18.0	-12.0

Źródło: www.europa.eu, dostęp 20.06.2012 r.

Polska jest na ósmym miejscu w Europie, jeśli chodzi o wysokość stawki podatku dochodowego od osób prawnych. Została wyprzedzona przez takie kraje, jak Cypr, Bułgaria, czy Irlandia. Z kolei większe stawki od naszego kraju ma m.in.: Dania, Hiszpania czy Belgia. Na przestrzeni ostatnich 12 lat stawki podatku dochodowego w krajach europejskich były obniżane. Największa amplituda zmian dotyczy Bułgarii, Niemiec, Grecji oraz Cypru. Podobna tendencja charakteryzowała również Polskę. Od początku obowiązywania CIT w Polsce tj. 1992 r. stawka wynosiła aż 40%. Kolejne lata przyniosły znaczące obniżki tak by dojść od 1 stycznia 2004 r. do 19 %. Takie posunięcie znacząco poprawiało konkurencyjność polskiej gospodarki, gdyż została ona dostrzeżona przez zagranicznych inwestorów.

Wysokość stawek podatkowych dla firm nie jest jedynym czynnikiem wpływającym na całkowite zobowiązania podatkowe przedsiębiorstwa. Niskie stawki podatkowe dla firm nie muszą kontrastować z niskim całkowitym kosztem podatkowym, ponieważ te uzależnione są od sposobu określania podstawy opodatkowania. Obecnie w Polsce mamy ponad 60 wyłączeń z kosztów, a to nie sprzyja niskim podatkom. Niezaliczenie do kosztów danych wydatków powoduje zapłatę wyższego podatku, a to z kolei dyskwalifikuje w konkurencyjności rozwiązań podatkowych.

Zakończenie

Przedstawiona tematyka konkurencyjności podatkowej Polski w świetle stawek podatkowych wybranych podatków bezpośrednich i jednego podatku pośredniego w państwach UE wskazuje, że polski system wymaga rozwiązań kompleksowych i wielo-

płatniczych. Konkurencyjny system nie oznacza tylko obniżania podatków, ale również stworzenie takich reguł podatkowych, które zachęcałyby przedsiębiorców do prowadzenia działalności w Polsce. Z takim systemem wiążą się następujące cechy: nowoczesny, stabilny, szczelny i przyjazny dla podatników. System przyjazny to taki, w którym podatnik czuje się bezpieczny i może koncentrować się na prowadzeniu działalności gospodarczej. Istotne jest obudowanie systemu podatkowego regulacjami, które pozwalają minimalizować ryzyka podatkowe. Wyzwania jakie stoją przed Polską wymagają podejmowania odważnych i nowatorskich decyzji. Podstawowym zadaniem jest doprowadzenie do tego, aby docelowy system podatkowy był systemem najbardziej konkurencyjnym w Europie, przyciągającym przedsiębiorców z innych krajów Unii Europejskiej, a zarazem pozwalającym rozwijać się polskim przedsiębiorcom. Twórcy rozwiązań podatkowych powinni wprowadzać rozwiązania, które odpowiadają nowoczesnym potrzebom obrotu gospodarczego oraz minimalizują koszty obsługi stosowania przepisów prawa podatkowego.

Literatura

1. Biś-Bidas A., (2010b) *Narzędzia oddziaływania władz lokalnych na podmioty gospodarcze na przykładzie lokalnego systemu podatkowego (cz.2)*, w: *Rola informatyki w naukach ekonomicznych i społecznych Innowacje i implikacje interdyscyplinarne 2/2010*, Z. Zieliński (red.), Wyd. WSH w Kielcach, Kielce.
2. Buś-Bidas A., (2010a) *Narzędzia oddziaływania władz lokalnych na podmioty gospodarcze – ujęcie teoretyczne (cz.1)*, w: *Rola informatyki w naukach ekonomicznych i społecznych Innowacje i implikacje interdyscyplinarne*, Z. Zieliński (red.), Wyd. WSH w Kielcach, Kielce.
3. Mitchell D.J., (2004) „Ending the Tax Harmonization Threat” The Insider no 299/2004, Washington D.C.
4. North D., 2006, *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge University Press.

5. Oręziak L., *Konkurencja podatkowa i harmonizacja podatków w ramach Unii Europejskiej. Implikacje dla Polski*, Wyd. Wyższa Szkoła Handlu i Prawa w Warszawie.
6. Przychocka I., (2007) *Opodatkowanie małych i średnich przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne*, Agencja TNOIK
7. Tiebout C., (2007) *A Pure Theory of Local Expenditures*, *Jurnal of Political Economy*, 1956, vol. 64
8. www.egospodarka.pl
9. www.europa.eu

Streszczenie

Artykuł omawia problem konkurencyjności podatkowej w polskiej gospodarce. Autor wnikliwie przedstawił i porównał poziom stawek podatkowych obowiązujących w krajach europejskich z następujących podatków:

- PIT (z ang. Personal Income Tax) to podatek od dochodów osobistych, bezpośredni, od osób fizycznych,
  - CIT (z ang. Corporate Income Tax) to podatek dochodowy, bezpośredni, od osób prawnych - spółek i przedsiębiorstw,
  - VAT (z ang. Value Added Tax) to podatek od towarów i usług,
- Końcowo zaś ujęto wnioski z zaprezentowanej tematyki.

Słowa kluczowe

podatek, system podatkowy, konkurencyjność

Competitiveness of the Polish tax system (Summary)

The article discusses the issue of tax competition in the Polish economy. The author presented and compared the level of tax rates in force in European countries for the following taxes:

- PIT (Personal Income Tax) is a personal income tax, a direct average, from individuals,
- CIT (Corporate Income Tax) Income tax is a direct, legal persons - companies and enterprises,
- VAT Value Added Tax) is a tax on goods and services.

End and entered findings of the presented topics.

Keywords

tax, tax system, competitiveness